

Tuberkulose og krigstid

TIDLIGERE I TIDSSKRIFTET

tone.bergset

tone.bergset@legeforeningen.no

I 1942 var det ikke bare krigen som herjet, men også tuberkulosen. Det hastet med å opprette flere diagnosestasjoner, og desentralisering av tuberkulosearbeidet var viktig – en motsats til i dag hvor søkelyset er rettet mot sentralisering av helsearbeidet (Tidsskr Nor Lægeforen 1942; 62: 366–68).

Plan over diagnosestasjoner i Norge.

Plan over diagnosestasjoner i Norge.

Fylker	Nåværende diagnosestasjoner		Planlagte diagnosestasjoner	
	An-tall	Sted	An-tall	Sted
Oslo og Bergen ..	2	1 stasjon i hver av disse byer (helserådene).	0	
Akershus	1	1 stasjon i Oslo.	3	Glittre san., Lillestrøm, Eidsvoll.
Hedmark	2	Kongsvinger og Hamar.	3	Tynset, Elverum, Moelv.
Opland	4	Dokka, Gjøvik, Lillehammer, Follebu.	1	Otta eller Dombås
Østfold	7	2 i Moss, Mysen, Sarpsborg, 2 i Fredrikstad, Halden.	0	
Buskerud	3	Drammen, Kongsberg, Amot.	2	Hønefoss, Nesbyen (?).
Vestfold	3	Tønsberg, Holmestrand, Sandefjord.	2	Larvik, Horten.
Telemark	3	Skien, Notodden, Kragerø.	2	Tinn (Rjukan), Kviteseid.
Aust-Agder	4	Risør, Landeskogen, Arendal, Grimstad.	0	
Vest-Agder	2	Kristiansand, Mandal.	1	Flekkefjord.
Rogaland	4	Sand, Haugesund, 2 i Stavanger.	1	Egersund.
Hordaland	7	Voss, Ølen, Nesttun, Laksevåg, Bergen (2 for fylket), Jondal (Odda).	1	Lindås.
Sogn og Fjordane	5	Lavik, Florø, Måløy, Gloppen, Lyster san.	1	
Møre og Romsdal.	3	Alesund, Molde, Kristiansund.	0	
Sør-Trøndelag ...	14	Ringvål san., 1 for Trondheim (for byen), Afjord, Rissa, Frøya, Hemne, Orkdal, Meldal, Rennebu, Opdal, Singsås, Selbu, Alen, Røros.	2	Volda, Tingvoll.
Nord-Trøndelag .	5	Rørvik, Hegra, Meråker, Verdal, Namsos.	1	Ny stasjon i Trondheim for fylkets nærmeste deler.
Nordland	9	Brønnøysund, Vensmoen san. Fauske, Bodø, Narvik, Vågan, Sortland, Tysfjord, Ballangen.	2	Steinkjer, Levanger.
Troms	3	Harstad, Tromsø, Gibostad.	5	Sandnessjøen, Mosjøen, Mo i Rana, Meløy, Buksnes (Andøya forutsettes sogne til Harstad i Troms fylke).
Finmark	5	Talvik, Vardø, Honningsvåg, Vadsø, Kirkenes.	2	Målselv, Skjervøy
	86		29	

Tilsammen er det 86 stasjoner og 29 planlagte.

Da undertegnede tiltrådte som Statens tuberkuloseinspektør, var der 57 diagnosestasjoner i gang. Dette var meget utilfredsstillende av flere grunner:

1. 57 stasjoner var altfor få for landets behov.
2. I Nord-Norge hvor det er mest tuberkulose, var nøden på stasjoner relativt større enn sørpå.
3. Lægene betaltes pr. enkeltytelse, og dette bremset naturlig på de masseundersøkelser av miljøet som er nødvendig for å motarbeide

tuberkulosen.

4. Det manglet en landsplan å arbeide etter.

Det vil nå formentlig interessere Tidsskriftets lesere å se hvor langt vi er kommet med en landsplan. (Se etterfølgende plan.)

(...)

I Nord-Norge hvor det er mest tuberkulose, har vi fremdeles den største mangel på lungespesialister. Nord-Norge har jo også alltid vært stebarnet. Spesialistene klumper seg sammen, særlig i Oslo og Syd-Norge for øvrig. Dette kan ikke sies å svare til det hensyn vi skylder samfunnet.

Hva nå angår de *planlagte* stasjoner, så gjør tabellen ikke krav på å gi et fullstendig bilde av hva der trenges av nye stasjoner, men tallet 29 stasjoner i tillegg til de 86 betegner et minimum, som vi foreløpig får stoppe opp ved.

Det vilde være ønskelig om unge læger med spesialutdannelse vil melde seg til tjeneste.

(...)

S.W. Brochmann.

Publisert: 8. januar 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.1035

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 5. juli 2026.